

ФЕНОМЕНИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ВИНИ В СОЦІАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Позняк О. Ю.

студент III-го курсу

*Навчально-науковий інститут філософії та соціальної політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Феномени відповідальності та провини відіграють ключову роль у соціальному дискурсі. Насамперед, за рахунок того, що здатні формувати підґрунтя ставлення людини до своїх вчинків та поведінки, а також впроваджувати етичні та моральні стандарти суспільства. Відповідальність, формуючись та діючи як соціальна норма, визнається невід'ємним елементом забезпечення стабільності та порядку. Несучи такі коннотативні смисли, дане поняття визначає взаємодію людини та суспільства, а також впливає на прийняття рішень, враховуючи можливі наслідки для інших.

Феномен відповідальності доречно розглядати не лише в якості особистого аспекту, а й з точки зору його колективного внеску у формування соціальних цінностей. Суспільство будується на основі колективної відповідальності за благополуччя інших та забезпечення правомірних умов до спільної згоди. Даний аспект взаємодії, не лише сприяє розвитку етичних норм, але ще й відбиває важливість роботи для всього колективу.

Паралельно існує взаємозв'язок відповідальності та провини, проте вони не є тотожними поняттями. Відповідальність передбачає активне усвідомлення та прийняття наслідків своїх дій, тоді як вина може виникнути за несприятливих наслідків, навіть якщо прямого порушення відповідальності не було. Тут варто згадати такого філософа як Іммануїл Кант з його категоричним імперативом який значиться як принцип моралі, за яким дія вважається морально правильним вчинком, якщо його можна універсалізувати і якщо людина може взаємодіяти з іншими так, ніби це загальний закон (умовно єдиновизнане правило). Відтак, моральний імператив вступає в силу, коли людина діє настільки морально, що її дія беззаперечно може стати загальним правилом для всіх. Слід зазначити, що ще Жан-Поль Сартр визнавав за людиною право вільно обирати а, отже, і бути відповідальною за свої дії та вчинки. І лише почуття провини може стати важливим елементом

самоусвідомлення, спонукаючою силою до самокараючих заходів та виправлення власних помилок.

В якості ілюстративної ситуації для даного дискурсу можна взяти повномасштабне вторгнення РФ в Україну. У цій ситуації є декілька аспектів, які тим чи іншим чином висвітлюють феномени відповідальності та провини. До прикладу, українці, які полишили Україну. Є ті, хто ведуть активну боротьбу з будь-яких куточків світу, а є ті, які відпочивають за кордоном та влаштовують життя. Звісно, що, як перші, так і другі мають цілковите право поводитися і жити, як кому заманеться. Однак, якщо ми говоримо про відповідальність, то люди, яким вдається відпочивати позбавлені цього явища. В той час коли, до прикладу, ті люди, які вціліли після ракетних обстрілів, зруйнованих будинків подвоюють рівень відповідальності, а також мають посилене відчуття провини. В жодному випадку, ми не можемо виносити оцінкових висновків, адже поняття морального зобов'язання та відповідальності насправді ні до чого не придатні і практики покарання та осудження, висловлювання осуду та схвалення насправді виявляються необґрунтованими.

У лідерстві та управлінні відповідальність відіграє ключову роль, формуючи культуру довіри та взаєморозуміння у колективі. Лідери, які приймають на себе відповідальність за свої рішення, здатні надихати інших та створювати ефективні команди. До прикладу, президент України Володимир Зеленський, який надихнув багатьох українців на героїчні вчинки. Президент у якого є відповідальність.

Суспільний дискурс про відповідальність стає силою на формування соціальної свідомості. В обговоренні цих явищ проявляються ключові аспекти етики, політики та екології. Вирішення загальних проблем та визначення меж відповідальності в суспільстві здійснюються через цей активний дебат.

Таким чином, відповідальність і вина взаємопов'язані у соціальному дискурсі, функціонуючи як взаємопов'язані поняття, які формують взаємини між людьми, прийняття рішень та моральні основи у суспільстві.

Література

1. Kant I. Kritik der reinen Vernunft. Köln, Edition, 2009. 672 с.
2. Sartre J. Existentialism Is a Humanism. New Haven : Annotated edition, 2007. 108 с.